I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

579. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO A SOCIÁLNÍHO VÝBORU, 14. 6. 2023 – 15. 6. 2023

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru: „Zřízení Evropské rady pro politiku v oblasti potravin / Udržitelné potravinové systémy“

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2023/C 293/01)

Zpravodajka: **Piroska KÁLLAY**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 1. 2023
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	1. 6. 2023
Přijato na plenárním zasedání	14. 6. 2023
Plenární zasedání č.	579
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	179/1/2

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Potravinový systém EU stojí na křižovatce a čelí mnohonásobné krizi vzájemně provázaných environmentálních, klimatických, zdravotních a sociálních výzev. Vzhledem k naléhavosti krize potravinového systému a potřebě rychlé změny chování se Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) domnívá, že jeho výzva k vytvoření „Evropské rady pro politiku v oblasti potravin“ (EFPC) je příhodnější než kdy jindy.

1.2. EHSV se domnívá, že rada EFPC by pomohla dosáhnout integrovanějšího a participativnějšího přístupu k tvorbě politik v oblasti potravin, urychlila by sladění politik na úrovni EU, na vnitrostátní a místní úrovni a především by zvýšila kvalitu a legitimitu politiky EU v oblasti potravin. To by rovněž přispělo k podpoře udržitelnějšího a vyváženějšího rozvoje venkova a měst.

1.3. EHSV vítá oznámení záměru vytvořit rámec EU pro udržitelné potravinové systémy, který položí základy systémových změn, které musí provést všechny zúčastněné strany potravinového systému ve všech článcích potravinového řetězce. Zdůrazňuje, že rámec by měla neprodleně navrhnout současná Komise, aby bylo možno výzvy sužující potravinové systémy řešit včas, neboť každý odklad ohrožuje realizaci strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“. Vyzývá Komisi, aby se zavázala ke strukturovanému zapojení zúčastněných stran a občanské společnosti do nového řízení tohoto rámce, a poukazuje na to, že myšlenka rady EFPC by do ní odpovídajícím způsobem zapadala.

1.4. EHSV bere na vědomí existenci platforem týkajících se potravin na místní, regionální a vnitrostátní úrovni, domnívá se však, že tato stávající fóra nejsou dostatečná k účinnému dosažení udržitelného a spravedlivého potravinového systému a připravenosti na odolnost na úrovni EU. EHSV proto považuje za nutné posílit potravinovou demokracii a začlenit ji do procesu potravinové politiky.

1.5. EHSV má o Evropské radě pro politiku v oblasti potravin představu vědecky podložené mnohostranné a víceúrovňové platformy a institucionální nezávislé struktury, kterou by mohly společně tvořit následující subjekty:

— akademická a vědecká odborná veřejnost,

— aktéři potravinového řetězce (zemědělci, potravinářské podniky a zpracovatelé, maloobchodníci, odborové svazy atd.), aktéři vzdělávacího systému a organizace občanské společnosti (sítě pro boj proti chudobě, potravinové banky, sociální platformy, environmentální a rozvojové nevládní organizace), zástupci organizací mládeže. Rovněž se důrazně doporučuje, aby se do rady EFPC zapojili sociální partneři, neboť cílem je též zohlednit potřebné změny na trhu práce,

— zástupci orgánů a institucí (Parlament, Rada, Komise, EHSV, Evropský výbor regionů (VR)).

Po úvodní fázi by rada EFPC mohla zahrnovat též zástupce místní, regionální a celostátní úrovně a rad pro politiku v oblasti potravin. Tím by byla zajištěna organizovaná provázanost mezi jednotlivými úrovněmi správy a právo na rovné zastoupení členských států na úrovni EU. V současné době nejsou rady pro politiku v oblasti potravin dostatečně rozšířeným jevem na to, aby bylo možno hovořit o rovném zastoupení všech zemí.

1.6. Rada EFPC by musela být důvěryhodnou a transparentní strukturou a měla by se podílet na řešení problémů v oblasti potravin, které byly označeny jako výzvy v cílech udržitelného rozvoje Agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030. Rada EFPC by měla především:

1.6.1. být institucionálním orgánem uznaným orgány EU, které budou podporovat jeho politický smysl;

1.6.2. být trvalým zdrojem odborného poradenství a vědecky podložených politických řešení a doporučení ke směřování potravinového systému EU, jimiž by orgány EU měly být vázány a měly by k nim poskytovat zpětnou vazbu a reagovat na ně s potřebným odůvodněním;

1.6.3. zlepšit soudržnost mezi oblastmi politiky (jako je společná zemědělská politika, společná rybářská politika, právo na potraviny, právní předpisy týkající se zdravé stravy, zadávání veřejných zakázek, vzdělávací politiky atd.) a podporovat sociální inovace zaměřené na dobré životní podmínky všech subjektů v potravinovém řetězci s přihlédnutím k potřebě generační obměny zemědělců. EHSV považuje za zvláště důležité definovat prioritní témata týkající se potravin pro vzdělávací systém, a to za účasti zemědělsko-potravinářského odvětví i příslušných vzdělávacích orgánů;

1.6.4. jako vyústění výše uvedených kroků zřídit síť rad pro politiku v oblasti potravin na úrovni EU a vytvořit platformu pro výměnu osvědčených postupů a poznatků, které budou sloužit jako podklady pro politiku EU.

1.7. EHSV je připraven poskytnout Evropské radě pro politiku v oblasti potravin potřebné organizační zázemí. Dobrým příkladem takové iniciativy je Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství, kterou společně zaštiťují EHSV a Komise.

2. **Úvod**

2.1. Naše potravinové systémy čelí mnohonásobné krizi plynoucí ze vzájemně provázaných výzev, mezi něž patří ([1]) problémy environmentální (např. emise skleníkových plynů spojené s tím, jak vyrábíme, zpracováváme a konzumujeme potraviny, úbytek biologické rozmanitosti, snižování stavu rybích populací, úbytek organické hmoty v půdě a eroze půdy) či zdravotní (nárůst onemocnění souvisejících se stravou), zanikání zemědělských podniků, nedostatečný přístup k udržitelným a zdravým potravinám a špatné pracovní podmínky. Potravinové systémy zároveň již trpí pod tlakem četných klimatických otřesů, měnících se vzorců počasí, zhroucení ekosystémů a degradace půdy a vodních cest. Diskuse o potravinových systémech též stále častěji provázejí zavádějící informace a komunikace.

([1]) Transforming Europe's food system – Assessing the EU policy mix – European Environment Agency (europa.eu) (Transformace evropského potravinového systému – Posouzení skladby politik EU – Evropská agentura pro životní prostředí (europa.eu)) a prof. De Schutter, prezentace v EHSV dne 14. dubna 2023.

2.2. Evropská komise v současné době připravuje nový rámec EU pro udržitelné potravinové systémy, který byl stanoven ve strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“ a má být zveřejněn do konce roku 2023. Rámec položí základy systémových změn, které musí provést všechny zúčastněné strany potravinového systému, včetně tvůrců politik, provozovatelů podniků a spotřebitelů, aby se urychlil přechod na udržitelný potravinový systém EU. Rámec rovněž poskytne základ pro budoucí model řízení potravinových systémů a přispěje k provádění cílů udržitelného rozvoje, což vyžaduje kooperativní a komplexní řešení zahrnující různé útvary, ministerstva, odvětví a celý potravinový řetězec. EHSV vyzývá k urychlenému přijetí rámce pro udržitelné potravinové systémy, aby bylo možno výzvy sužující potravinové systémy řešit včas, neboť každý odklad ohrožuje realizaci strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“. Součástí rámce by měly být časově vymezené cíle, ukazatele umožňující měření pokroku a nápravné mechanismy pro případ, že se plnění cílů nebude dařit.

2.3. V zájmu podpory přechodu potravinového systému k udržitelnějším výsledkům předchozí stanoviska EHSV ([2]) i další odborníci a organizace občanské společnosti stále častěji poukazují na potřebu posílit potravinovou demokracii. Vzhledem k naléhavosti krize potravinového systému ([3]), která je nepochybně rovněž způsobena válkou na Ukrajině, a k potřebě rychlé změny chování je málo času na podporu účinnějších a legitimních mechanismů správy. Má se za to, že zvýšením účasti široké veřejnosti a zúčastněných stran potravinového systému se podpoří demokratické inovace, jako jsou rady pro politiku v oblasti potravin, kvalitu a legitimitu tvorby politik v oblasti potravin ([4]).

2.4. Rady pro politiku v oblasti potravin jsou definovány jako komunitní koalice různých zúčastněných stran, které spolupracují na řešení otázek souvisejících s potravinami v určité zeměpisné oblasti ([5]). Pojem „politika“ v názvu vyvolává určitou kontroverzi, neboť některé z těchto rad, potravinových koalic nebo výborů si nepřejí být vnímány jako politické, jiné se naopak na programy i politiku zaměřují. Tyto organizace, které usilují o inkluzivnost a demokratické zásady, zahrnují zúčastněné strany z celého potravinového systému a sdružují jednotlivce, místní samosprávy, neziskové organizace a zástupce různých hospodářských odvětví – zemědělství, zdravotnictví a vzdělávání – za účelem spolupráce na iniciativách politiky v oblasti potravin, které podporují přístup ke zdravým, cenově dostupným a udržitelným potravinám pro všechny členy komunity, v níž působí.

2.5. První rady pro politiku v oblasti potravin se objevily ve Spojených státech v 80. letech 20. století ([6]), jejich počet od té doby roste a jsou stále rozmanitější. Ačkoli Evropa se k tomuto hnutí přidala později, v posledních deseti letech tyto rady rychle vznikají na celém jejím území ([7]). Z akademické literatury vyplývá, že výrazným impulsem k zakládání rad pro politiku v oblasti potravin v Evropě byla v roce 2015 ratifikace milánského paktu měst v oblasti potravinové politiky (MUFPP), což je mezinárodní dohoda o politikách měst v oblasti potravin, kterou podepsalo více než 260 měst po celém světě a která podpořila zakládání rad pro politiku v oblasti potravin v několika evropských městech/regionech. Rady pro politiku v oblasti potravin se rovněž objevují ve venkovských a příměstských regionech, aniž by byly přímo spojeny s městem ([8]).

2.6. Rady pro politiku v oblasti potravin obvykle působí na regionální či místní úrovni, i když existují i rady s širší, někdy i celostátní působností. Často představují způsob, jak znovu propojit města s produkcí potravin v okolních regionech a zajistit účinnou správu místních a regionálních politik v oblasti potravin, ale mohou být relevantní i pro mimoměstské komunity. Lze je vykládat jako sítě, které spojují cíl udržitelnosti s cíli demokracie a řádné správy věcí veřejných tím, že

---

([2]) Mimo jiné: Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Příspěvek občanské společnosti k vypracování komplexní politiky EU v oblasti potravin (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 18) a Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie ‚od zemědělce ke spotřebiteli‘ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy“ (COM(2020) 381) (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 268).

([3]) Viz zprávy Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC): www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/.

([4]) *Power to the people? Food democracy initiatives' contributions to democratic goods* (Moc do rukou lidu? Příspěvky iniciativ v oblasti potravinové demokracie k demokratickým statkům), Jeroen J. L. Candel, květen 2022.

([5]) Viz definice v následujících akademických článcích: Opportunities and challenges of food policy councils in pursuit of food system sustainability and food democracy–a comparative case study from the Upper-Rhine region (Příležitosti a výzvy, které čekají rady pro politiku v oblasti potravin na cestě k udržitelným potravinovým systémům a potravinové demokracii – srovnávací studie provedená ve spolkové zemi Horní Porýní (Mooney, 2022) a Food Policy Councils: Lessons learned (Rady pro politiku v oblasti potravin: Zkušenosti a poznatky) (Harper et al., 2009).

([6]) První rada pro potravinovou politiku USA byla zřízena v roce 1982 v Knoxvillu ve státě Tennessee.

([7]) Příklady evropských rad pro politiku v oblasti potravin nebo podobných městských iniciativ v oblasti potravin lze nalézt v projektech Horizont 2020 a Horizont Evropa, které se zaměřují na zemědělsko-potravinářské politiky a nástroje ke zlepšení potravinových systémů, jako jsou Cities2030, FoodSHIFT 2030, FoodCLIC, FEAST a FOOD TRAILS.

([8]) Franzen-Castle, L. *et al*. Engaging Rural Community Members with Food Policy Councils to Improve Food Access: Facilitators and Barriers (Zapojení členů venkovských komunit do rad pro potravinovou politiku s cílem zlepšit přístup k potravinám: Usnadnění a překážky). *Journal of Hunger & Environmental Nutrition* 17, 207–223 (2022).

mezi zemědělci, podnikateli v potravinářství, spotřebiteli a dalšími subjekty iniciují participativní, kolaborativní a poradní procesy. Mezi hlavní příklady v Evropské unii patří Katalánská rada pro politiku v oblasti potravin ([9]) (vytvořená v roce 2017), jejíž řídící orgán tvoří 33 členů včetně místních a regionálních orgánů, klíčových aktérů potravinového řetězce a lidí z venkovských oblastí (avšak s výhledem rozšíření o pět nových členů včetně ministerstev školství, kultury a rovnosti a feminismu) a jež spolupracuje se 42 městy, a Síť rad pro potravinovou politiku (2016), která sdružuje 30 místních rad pro politiku v oblasti potravin založených na přístupech zdola nahoru (většinou z Německa) a 40 zakládajících iniciativ.

2.7. Příklady vnitrostátních rad pro politiku v oblasti potravin jsou v EU omezenější. Ve Francii je Národní rada pro potraviny (CNA) ([10]) nezávislým poradním orgánem pro ministry, který je konzultován ohledně vývoje politiky v oblasti potravin a vydává stanoviska jako podklady pro veřejná rozhodnutí i různé zúčastněné strany v potravinovém řetězci o tématech, jako je kvalita potravin, informace pro spotřebitele, výživa, zdravotní zabezpečení, přístup k potravinám a předcházení krizím. Terres en ville, francouzská síť zúčastněných stran v oblasti městské zemědělské a potravinové politiky ([11]) založená v roce 2000, sdružuje francouzská města a agrární komory ([12]) se společnými cíli za účelem tvorby metropolitních zemědělských politik společnými silami volených místních zástupců a odborníků. Tyto územní potravinové projekty jsou financovány a řízeny veřejnými orgány, což někdy vyvolává napětí ve vztahu k jiným institucionálním úrovním. Ze zkušenosti bývá nízká účast občanů na přípravě politik v oblasti potravin (na místní i celostátní úrovni). V Portugalsku byla v roce 2018 zřízena Národní rada pro zajišťování potravin a výživu (CONSANP) ([13]). V Lucembursku bylo v koaliční dohodě Lucemburska na období 2018–2023 ([14]) naplánováno zřízení subjektu sdružujícího více zúčastněných stran s názvem Národní rada pro politiku v oblasti potravin, který však zatím nebyl oficiálně vytvořen. V Nizozemsku se připravuje občanský summit o budoucnosti zemědělství, který však dosud neobdržel žádnou podporu/financování ze strany politických činitelů ([15]).

2.8. Za zmínku stojí rovněž subjekt Nordic Food Policy Lab, který jako svůj podřízený orgán založila Severská rada ministrů ([16]) s cílem poskytovat „pomoc při řešení problémů v oblasti potravin, které byly označeny za výzvy v cílech udržitelného rozvoje Agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030“.

2.9. EHSV ve svých stanoviscích ([17]) vyzval k vytvoření „Evropské rady pro politiku v oblasti potravin“, která by pomohla dosáhnout integrovanějšího a participativnějšího přístupu k tvorbě politik v oblasti potravin, urychlila harmonizaci politik na úrovni EU, členských států a na místní úrovni, poskytla by zúčastněným stranám platformu pro vzájemné učení prostřednictvím sdílení osvědčených postupů a zajistila by zohlednění všech hledisek z různých odvětví.

2.10. Cílem tohoto stanoviska z vlastní iniciativy je poskytnout konkrétní podněty k řízení potravinových systémů a smysluplnému a strukturovanému zapojení občanské společnosti včetně mladých lidí do rozvoje, monitorování a provádění politik v oblasti potravin. Stanovisko se rovněž zabývá tím, jak zapojit orgány odpovědné za vzdělávání a zástupce občanské společnosti ze škol a rodiče žáků s cílem podpořit včasné vzdělávání budoucích generací v oblasti udržitelných a zdravých potravin, a to na základě nedávné práce v oblasti vzdělávání mládeže ([18]) a školního projektu EU ([19]).

3. **Poznatky získané ze stávajících rad pro politiku v oblasti potravin na místní a vnitrostátní úrovni**

3.1. Stávající rady pro politiku v oblasti potravin jsou pestrou paletou organizací různých právních a organizačních forem a struktur, se zaměřením na různé mise, cíle a činnosti, které jsou přizpůsobeny potřebám a prioritám městské komunity, jíž slouží. Rady jsou tak různými typy subjektů od neziskových organizací přes hybridní formy až po orgány místní správy. Mají různé participativní přístupy a metodiky pro vývoj a transformaci městských potravinových systémů.

([9]) Consell Català de l'Alimentació.
([10]) Le CNA: www.cna-alimentation.fr/.
([11]) Terres en villes: www.terresenvilles.org/.
([12]) Montpellier, Rouen, Voiron, Le Havre, Artois (Béthune, Bruay-en-Artois), Douai, Angers, Rennes, Saint-Nazaire, Nantes, Lorient, Toulouse, Grenoble, Saint-Étienne, Lyon, Besançon, Dijon, Nancy, Metz, Amiens, Lille, Auxerre, Poitiers (2022).
([13]) Conselho Nacional de Segurança Alimentar e Nutricional entra em funcionamento.
([14]) Food Policy Council: https://food.uni.lu/projects/research-projects/food-policy-council/.
([15]) https://g1000landbouw.nl/.
([16]) Nordic Food Policy Lab: www.norden.org/en/nordic-food-policy-lab.
([17]) Mimo jiné: Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 18 a Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 268.
([18]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Posílení postavení mladých lidí s cílem dosáhnout udržitelného rozvoje prostřednictvím vzdělávání (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 100, 16.3.2023, s. 38).
([19]) Informační zpráva EHSV Hodnocení školního projektu EU.

3.2. Zdá se, že ve všech těchto organizacích převládá společný cíl, konkrétně potřeba vybudovat udržitelný, zdravější, transparentní a spravedlivější potravinový systém pro všechny. Mezi další cíle regionálních a místních rad pro politiku v oblasti potravin patří dosažení potravinové soběstačnosti, rozvoj kratších a místních potravinových řetězců, omezení plýtvání potravinami, zavádění komunitních zahrad, propojení měst a venkovských oblastí, rozvoj místních trhů s potravinami, podpora městského zemědělství a podpora dynamické potravinové kultury.

3.3. Za účelem dosažení tohoto cíle se tyto organizace zabývají širokou škálou činností, které ne vždy zahrnují rozvoj politiky, politické poradenství nebo změnu politiky. Většina rad pro politiku v oblasti potravin vychází z přístupů zdola nahoru a podporuje vytváření sítí, prosazování zájmů, vzdělávání, zvyšování povědomí a rozvoj projektů. Jiné se řídí politikami, jako je tomu ve Francii.

3.4. Cílem komunitních rad pro politiku v oblasti potravin je učinit z „potravinové demokracie" hlavní procesní zásadu. Organizační struktury pro koordinaci, poradenství, atd. umožňují různým zúčastněným stranám zapojit se do vedení, pomoci, partnerství a dalších samosprávných funkcí. Členství v radách pro politiku v oblasti potravin je nejčastěji otevřeno každému, kdo má zájem na otázkách udržitelného potravinového systému a je ochoten dodržovat demokratické zásady. Mimo běžné členství rady pro politiku v oblasti potravin často navazují institucionální partnerství se státními úřady, podniky a organizacemi občanské společnosti, které se aktivně podílejí na transformaci stávajících potravinových systémů směrem k udržitelnosti; tato partnerství jsou rovněž založena na demokratických postupech, včetně kolektivního řízení a rozhodování. V neposlední řadě rady pro politiku v oblasti potravin vytváří partnerství s (místní) vládou jako významný projev demokratické správy věcí veřejných.

3.5. Z pohledu rad pro politiku v oblasti potravin je udržitelnost potravinového systému zastřešujícím cílem, který se zaměřuje na strategické (obecné) cíle, jako je podpora odolných potravinových systémů, zlepšení přístupu ke zdravým a udržitelným potravinám a znalostí o nich, boj proti plýtvání potravinami s využitím oběhového hospodářství, podpora hospodářského rozvoje, prosazování rovnosti v potravinovém systému, podpora environmentální udržitelnosti a zvyšování znalostí o zdravých potravinách a poptávky po nich.

3.6. V evropských radách pro politiku v oblasti potravin převládají dva typy právních forem: sdružení a neziskové organizace, struktury vznikající zdola nahoru vytvořené občanskou společností a struktury vznikající shora dolů zřízené místními obecními orgány. Kromě občanů většina rad pro politiku v oblasti potravin sdružuje širokou škálu členů, včetně soukromých podniků, orgánů veřejné správy a zúčastněných stran v odvětví potravinářství, zdravotnictví a vzdělávání. Sdružují také širokou škálu sociálních skupin z místní komunity.

3.7. Financování rad pro politiku v oblasti potravin se značně liší. Některé rady pro politiku v oblasti potravin mají placené zaměstnance a/nebo (velké) financované programy a projekty, jiné se plně spoléhají na příspěvky a dobrovolníky. Zdroje financování se různí od každoroční podpory ze státního rozpočtu po členské příspěvky, výzkumné nebo jiné granty, podporu soukromých nadací a dary. Hlavními zdroji financování pro rady pro politiku v oblasti potravin zřízené jako neziskové organizace nebo sdružení jsou činnosti v oblasti získávání finančních prostředků, příspěvky členů, dary a veřejné dotace/granty, zatímco rady pro politiku v oblasti potravin založené místními orgány většinou závisí na ročním rozpočtu obce.

3.8. Existují také potenciální nástrahy: výzkum ukazuje, že rady pro politiku v oblasti potravin mohou mít také nevýhody a/nebo nemusí vždy fungovat optimálně ([20]), například pokud jsou nejzranitelnější skupiny nedostatečně zastoupeny nebo pokud mají zvláštní zájmy velký vliv. Další důležitou výzvou je, aby kvalita jednání byla podmíněna rovnou účastí, řádným usnadněním procesu a zaměřením spíše na znalosti a hodnoty než na zájmy. EHSV proto zdůrazňuje potřebu skutečné inkluzivnosti a kvalitních jednání v radách pro politiku v oblasti potravin, k čemuž je třeba překročit rámec otevřeného členství a zajistit skutečné zastoupení různých zájmů, zejména pak tradičně nedostatečně zastoupených společenských skupin.

3.9. EHSV se dále domnívá, že rady pro politiku v oblasti potravin by měly spolupracovat s mladými generacemi, a to i prostřednictvím vzdělávání. V budoucích generacích by mělo být prioritou vzdělávání v oblasti udržitelných potravinových systémů se zaměřením na znalosti udržitelných a zdravých potravin, výrobního řetězce od začátku do konce s cílem určit, kdo je vyrábí a jak, a vysvětlit, jaká je distribuce, k níž dochází v našem potravinovém systému, od zemědělce nebo chovatele hospodářských zvířat až po spotřebu konečného produktu občany. EHSV proto doporučuje

([20]) Power to the people? Food democracy initiatives' contributions to democratic goods (Moc do rukou lidu? Příspěvky iniciativ v oblasti potravinové demokracie k demokratickým statkům).

zapojit příslušné vzdělávací orgány do rad pro politiku v oblasti potravin, které mohou ve spolupráci se zemědělsko-potravinářským odvětvím stanovit pro vzdělávací systém prioritní obsah týkající se potravin. Vzdělávání dětí by mělo navíc být podpořeno celoživotním učením rodičů a vzděláváním občanů ([21]).

4. **Výzva k ustavení Evropské rady pro politiku v oblasti potravin**

4.1. Tradice rad pro politiku v oblasti potravin vytvářených zdola nahoru byla bohatá, ale nebyla schopna ovlivnit pokrok a odolnost na evropské úrovni. Reforma správy potravinových systémů je nevyhnutelná a musí být provedena způsobem, který obnoví demokracii a odpovědnost vůči potravinovým systémům. Budoucí rámec pro udržitelné potravinové systémy vyžaduje pečlivé řízení a zajištění koordinovaných změn napříč odvětvími. Právě zvýšením odpovědnosti a účasti lze nejúčinněji překonat odpor zavedených subjektů s malým zájmem na změně a pravidelně hodnotit, revidovat a zlepšovat dopady skutečně komplexní politiky v oblasti potravin. Proto se EHSV domnívá, že zřízení Evropské rady pro politiku v oblasti potravin bude tak zásadním krokem k naplnění komplexní vize politiky v oblasti potravin ([22]).

4.2. Evropská rada pro politiku v oblasti potravin by měla:

4.2.1. vycházet z vědeckých poznatků a poskytovat vědecké poradenství; měla by být důvěryhodným zdrojem poznatků na základě vědeckého výzkumu;

4.2.2. mít toto složení:

— akademická a vědecká odborná veřejnost (v rámci EFPC nebo jako poradní orgán);

— aktéři potravinového řetězce (zemědělci, potravinářské podniky a zpracovatelé, maloobchodníci, odborové svazy atd.), aktéři vzdělávacího systému a organizace občanské společnosti (sítě pro boj proti chudobě, potravinové banky, sociální platformy, environmentální a rozvojové nevládní organizace), zástupci organizací mládeže, sociální partneři;

— zástupci orgánů a institucí (Parlament, Rada, Komise, EHSV, VR);

4.2.3. po úvodní fázi by rada EFPC mohla zahrnovat též zástupce místní, regionální a celostátní úrovně a rad pro politiku v oblasti potravin. Tím by byla zajištěna organizovaná provázanost mezi jednotlivými úrovněmi správy. V současné době nejsou rady pro politiku v oblasti potravin dostatečně rozšířeným jevem na to, aby bylo možno hovořit o rovném zastoupení všech zemí;

4.2.4. být institucionálním orgánem uznaným orgány a institucemi EU, které budou podporovat jeho politický smysl: nezávislým, autoritativním orgánem pro dlouhodobé plánování, který by nebyl resortním orgánem, byl by důvěryhodný (stěžejní orgán) a jeho cílem by bylo pomoci nasměrovat budoucnost potravin k udržitelným potravinovým systémům a působit jako páka;

4.2.5. být trvalým zdrojem odborného poradenství a vědecky podložených politických řešení a doporučení ke směřování potravinového systému EU, jimiž by orgány EU měly být vázány a měly by k nim poskytovat zpětnou vazbu a reagovat na ně s potřebným odůvodněním. Měla by prozkoumat možnosti, jak plnit a monitorovat stávající závazky EU, včetně posouzení vnitrostátních plánů potravinové politiky, a převést tato zjištění do politických opatření, která zajistí sociální pokrok prostřednictvím potravin. V neposlední řadě by se měla zapojit do diskuse o fungování globálních potravinových systémů;

4.2.6. zlepšit soudržnost mezi oblastmi politiky (jako je společná zemědělská politika, společná rybářská politika, právo na potraviny, právní předpisy týkající se zdravé stravy, zadávání veřejných zakázek, vzdělávací politiky atd.) a podporovat sociální inovace zaměřené na dobré životní podmínky všech subjektů v potravinovém řetězci s přihlédnutím k potřebě generační obměny zemědělců;

([21]) Úř. věst. C 100, 16.3.2023, s. 38.

([22]) Zpráva IPES o potravinách: CFP_FullReport.pdf (ipes-food.org), a De Schutter, O., Jacobs, N. a Clément, C., 2020, „A ‚Common Food Policy' for Europe: How governance reforms can spark a shift to healthy diets and sustainable food systems" (Společná potravinová politika pro Evropu: Jak mohou reformy správy věcí veřejných podnítit přechod ke zdravé stravě a udržitelným potravinovým systémům), *Food Policy 96*.

4.2.7. pokud jde o rady pro politiku v oblasti potravin, (finančně a strukturálně) podporovat a posilovat přístupy zdola nahoru směrem k udržitelným místním/regionálním/celostátním potravinovým systémům, boj proti propasti mezi venkovskými a městskými oblastmi a polarizaci mezi producenty a spotřebiteli prostřednictvím podpory občanského dialogu (včetně zástupců mládeže, zranitelných a marginalizovaných skupin společnosti, venkovských subjektů, sociálních partnerů), umožnit systematický rozvoj rad pro politiku v oblasti potravin, podporovat součinnost mezi místními orgány a občanskou společností;

4.2.8. jako vyústění výše uvedených kroků zřídit síť rad pro politiku v oblasti potravin na úrovni EU a vytvořit platformu pro výměnu osvědčených postupů a poznatků, které budou sloužit jako podklady pro politiku EU;

4.2.9. zajišťovat součinnost s dalšími stávajícími platformami EU, jako je koalice EU pro politiku v oblasti potravin ([23]), platforma pro plýtvání potravinami ([24]), Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství (ECESP) ([25]) a Pakt EU pro venkov ([26]).

4.3. EHSV je připraven poskytnout Evropské radě pro politiku v oblasti potravin potřebné organizační zázemí. Dobrým příkladem takové iniciativy je Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství, kterou společně zaštiťují EHSV a Komise ([27]).

V Bruselu dne 14. června 2023.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE

([23]) EU Food Policy Coalition.
([24]) Platforma Evropské komise věnovaná ztrátám potravin a plýtvání potravinami.
([25]) Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství.
([26]) Pakt pro venkov. https://rural-vision.europa.eu/rural-pact_en.
([27]) Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství.